

Rågvete

Sven-Åke Rydell, Hushållningssällskapet Rådgivning Agri AB

Under 2009 drabbades den nya sorten **Dinero** av mycket kraftiga angrepp av gulrost i stort sett i hela landet och tyvärr drabbades även efterföljaren **Cando** nästan lika mycket. Utav de sorter som finns att köpa och som har klarat sig bra mot gulrost har vi Triticon, som från i år även har blivit ny mätare i försöken, men den sort som rekommenderas framför andra just nu är **Tulus** som har riktigt bra avkastningspotential och verkar klara gulrost bra. Till nästa år kommer även en helt ny sort, **Borwo** från SSd.

2009 blev ett spännande år när det gäller rågvete, men kanske inte på det sätt som vi önskade, utan gulrost slog till stort i många fält och odlare som missade detta tappade mycket i skörd. I södra delen av landet så

mycket att man i år hastigt har fått byta mätare i rågveteförsöken. Ny mätare är Triticon från SSd, den enda sort som har legat med tillräckligt länge för att kunna bli mätare efter Dinero, som i vissa försök inte fick tillräckligt med skörd i obehandlade led, på grund av all gulrost, för att man skulle kunna använda siffrorna som mätare. Ingen lyckad lösning då Triticon har en något för svag vinterhärdighet för hela landet. I tabell 1 finns årets skördesiffror och flerårsmedeltal uppdelade områdesvis.

Triticon har haft något ojämna skördresultat i vårt område. Sorten skall sås tidigt för att hinna växa tillräckligt på hösten för att få ut dess skördepotential och det har inte alltid varet fallet då utsädesleveranserna ofta är sena. Sorten skall enligt förädlaren passa mycket bra på lättjord tack vare dess

Tabell 1. Rågvete. Avkastning årsvis 2006-2008 samt medeltal 2004-2008

Mätare: Dinero

Område	D				E				F			
	2007	2008	2009	Medel 2005-2009	2007	2008	2009	Medel 2005-2009	2007	2008	2009	Medel 2005-2009
Triticon kg/ha	8330*	12430*	10850*	9690	7940	5680	5010	6210	7490	8520	7330	6990
Rel-tal	100*	100*	100*	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Cando	123*	125*	99*	114	116	120	66	112	129	124	126	123
Dinero	127*	118*	95*	116	117	101	55	104	129	113	129	124
Tulus	133*	117*	108*	119	116*	108	115	113		124	142	133
Sequenz		114*	104*	115		96*	104	109		109	134	122
SW 383a, Empero		121*	99*	116		116*	104*	117				
S14493		105*	95*	103		105*	92*	107				
Eng 725/99/2		118*	105*	117		89*	94*	100				
Lad 543/03			106*				107*					
Borwo			104*				105				124	
Pigmej			104*				98				124	
Ragtac			96*				84				112	

* Endast ett försök.

långa strå och tidiga mognad. En klart positiv egenskap är att Triticon har bra fältgroningsegenskaper. I tabell 2 redovisas % fältgroning men man bör vara lite försiktig med dessa jämförelser då sorterna drabbas olika beroende på ganska stora skillnader i mognad. Det är dock en mycket intressant egenskap så vi försöker ändå att få ett grepp om detta i försöken.

Tulus från SSd, som avkastningsmässigt ligger minst i nivå med Dinaro, har börjats säljas i mindre mängder under 2009 och kommer att finnas i större skala hösten 2010. Tulus är en medeltidig sort från Tyskland, har ett långt strå men har ändå klarat stråstyrkan riktigt bra. Dessutom har Tulus ett

Tabell 2. Rågvede. Fältgroning %

Sort	2005-2009 %
Triticon	4
Cando	7
Dinaro	20
Tulus	5
Sequenz	9
SW 383a, Empero	5
S14493	22
Eng 725/99/2	17

hängande ax som gör att sorten blir något mindre känslig för fältgroning. Tulus har relativt låga merskördar för behandling i försöken. I tabell 3 redovisas sortegenskaper för alla sorter.

Tabell 3. Rågvede. Beståndsegenskaper för olika sorter. Femårsmedeltal 2005-2009

Sort	Plantor Vår %	Strå-längd cm	Strå-styrka, %	Mognad dagar	Liter-vikt g	Tusen-kornvikt g	Protein-halt %
Triticon	90	106	84	312	714	47,9	12,7
Cando	94	85	93	314	723	43,9	11,3
Dinaro	95	87	92	314	692	39,6	11,0
Tulus	95	103	92	314	702	48,0	11,6
Sequenz	96	96	92	316	710	44,7	11,2
SW 383a, Empero	95	89	94	316	703	47,7	11,1
S14493	88	88	94	314	677	44,3	10,9
Eng 725/99/2	95	94	92	316	730	41,5	11,6

Tabell 4. Rågvede. % Gulrost 2009

Plats Omr Adb nr	Glyttinge D 07BE15	Dingle E 07BE19	Uddetorp E 07BE20	Sverige 2009
Triticon	0	0	0	0
Cando	2	0	14	32
Dinaro	4	80	25	47
Tulus	0	0	0	0
Sequenz	0	0	0	0
SW 383a, Empero	0	0	0	0
S14493	0	0	0	0
Eng 725/99/2	0	0	0	0
Lad 543/03	0	0	0	0
Borwo	0	0	0	0
Pigmej	0	0	0	0
Ragtac	0	0	0	0

Kommande sort från SSd är Borwo endast testad 1 år i officiella försök men har under detta år visat god avkastningsförmåga, ett medellångt strå, relativt hög volymvikt och tusenkornvikt. Stråstyrkan ser lovande ut och sorten har klarat sjukdomarna bra. När det gäller vinterhärdighet vet vi inte så mycket men eftersom Borwo är en polsk sort så kan man nog hoppas på att den klarar det bra.

SW 383a med namn förslag Empero har några år kvar till lansering eventuellt till 2011, men så här långt har den visat bra avkastning och klarat gulrost bra. Empero kommer från SW egna förädlings program, medellång samt något senare än Dinaro.

Dinaro från SW har en nästan unik hög avkastningspotential men tyvärr också mycket känslig för den nya rasen av gulrost som i år slog till med fullkraft. Gulrost kommer fort, så det gäller verkligen att vara vaksam och behandla direkt när det behövs, och många odlingar fick detta år behandlas både två och tre gånger för att hålla ned angreppen. Så visst det är en möjlighet att hålla bra koll och behandla när det behövs men det känns bättre att välja sorter som är mindre känsliga. I tabell 4 redovisas gulrostkänslighet, långt

ifrån alla försök drabbades men här redovisas de försök som har haft angrepp av gulrost i vårt område samt Sverige-siffror. Just nu verkar bara Dinaro samt Cando drabbas av den rasen av gulrost som är här nu. Ett försök i Örebro har intressanta siffror på Septoria och Svartpricksjuka och redovisas i tabell 5.

Behandlingseffekten i vårt område i försöken var trots allt inte så stora som man kanske kunde förvänta. I den södra delen av landet där gulrosten slog till tidigare och kraftigare finns det försök där det nästan var 6 ton i behandlingseffekt på Dinaro! I tabell 6 redovisas behandlingseffekten för året och 5-årsmedeltal för vårt område.

Tabell 5. Rågvete. % Sjukdomar. Kvinnerstad Örebro

	Septoria	Svartprick sjuka
Triticon	45	10
Cando	23	10
Dinaro	18	5
Tulus	23	5
Sequenz	15	15
Borwo	15	5
Pigmej	13	15
Ragtac	13	10

Tabell 6. Rågvete. Avkastning 2009 samt 2005-2009, Obehandlat och behandlingseffekt i kg. Mätare: Dinaro. Område D-G

Sort	2009		2005-2009	
	Relativ skörd Obehandlat	Behandlings-effekt i kg	Relativ skörd Obehandlat	Behandlings-effekt i kg
Triticon kg/ha	7 100	+210	7 690	+180
Rel.tal	100		100	
Cando	101	+840	114	+830
Dinaro	100	+870	114	+610
Tulus	125	+570	120	+510
Sequenz	114	+900	113	+570
SW 383a, Empero	109	+840	117	+750
S14493	105	+370	105	+500
Eng 725/99/2	114	+340	120	+210
Lad 543/03	121	+120		
Borwo	115	-390		
Pigmej	113	+70		
Ragtac	102	+90		

Som tidigare år har en höstvetesort legat med i rågvete-försöken och i år vad det Opus igen. Dessutom har Dinaro sått i höstveteförsöken för att kunna jämföra under olika odlingsbetingelser. Då detta var sista året med denna jämförelse är årets siffror i tabell 7 summering på detta experiment. Eftersom Dinaro ju inte avkastat som bäst i år är årets siffror, framför allt i område F, svaga för Dinaro i rågvete-försöken med mycket gulrost, men trots detta står det helt klart att rågvete har bättre avkastningspotential än höstvete, då man sår i tid och håller sjukdomarna under kontroll.

Sortbeskrivningar

TRITICON (SSd) är en tysk tidig sort med långt strå. Kräver bra etablering för att kunna utnyttja sin avkastningspotential och passar bäst på lättare jordar. Ojämn skördenivå i Mellansvenska försök, troligen på grund av något för dålig vinterhärdighet men med högre avkastning i södra Sverige. Låga merskördar av svampbehandling i sortförsöken tyder på bra sjukdoms egenskaper. Bra fältgroningsresistens i tyska försök.

CANDO (SW) är en holländsk mycket kortstråig medeltidig sort med mycket bra stråstyrka och hög avkastningsförmåga.

Relativt hög rymdvikt och hög stärkelse halt, bra falltal vilket tyder på bra fältgroningsresistens. Har svarat med höga merskördar vid svampbehandling i sortförsöken. Mycket känslig för gulrost.

DINARO (SW) är en polsk kortstråig medeltidig sort med mycket bra stråstyrka. Medeltidig mognad med mycket hög avkastningsförmåga samt med god vinterhärdighet. Låg rymdvikt och en medelstor kärna, har hög halt av stärkelse. Mycket känslig för gulrost.

TULUS (SSd) är en tysk medeltidig sort med mycket hög avkastningspotential, långt strå men bra stråstyrka. Rymdvikten är relativt låg men har en stor kärna. Mognar medeltidigt, har haft relativt små sjukdoms angrepp.

BORWO (SSd) är en polsk, relativt sen sort, som visat god avkastningsförmåga. Ett medellångt strå och relativt hög volymvikt och tusenkornvikt. Stråstyrkan ser lovande ut och har klarat sjukdomarna bra.

SW 383a med namn förslag Empero är en holländsk kortstråig tidig sort med mycket bra stråstyrka. Tidig mognad och relativt hög tusenkornvikt.

Tabell 7. Avkastning 2009 samt medeltal 2005-2009 i rågvete försök respektive höstvete försök, mätare Dinaro

Område	D		E		F		
	2009	Medel 2005-2009	2009	Medel 2005-2009	2009	Medel 2005-2009	
Rågvete							
Dinaro	kg/ha	10 250*	11 270	2 750*	6 460	9 440	8 650
	Rel.tal	<u>100*</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Opus		105*	89	142*	98	97	89
Triticon		106*	86	182*	96	78	81
Tulus		114*	102	209*	109	110	108
Höstvete							
Dinaro	kg/ha	11 050	11 270	7 330	8 110	7 920	9 460
	Rel.tal	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Opus		94	87	93	98	97	89

* Endast ett försök.